

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060102

DOM
2019-05-14
Stockholm

Mål nr
P 3980-18

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Växjö tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2018-04-13 i mål nr P 4631-17, se bilaga A

PARTER

Klagande

1. A B
2. S E
3. H G
4. Ö J
5. T K
6. P L
7. Y L R
8. E R
9. J R
10. B Å

Motpart

Mörbylånga kommun

SAKEN

Detaljplan för X m.fl., Stora Rör, i Mörbylånga kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Med ändring av mark- och miljödomstolens dom upphäver Mark- och miljööverdomstolen Kommunfullmäktige i Mörbylånga kommuns beslut den 26 september 2017, dnr 2017/000338 214, § 139, att anta detaljplan för X m.fl., Stora Rör.

Dok.Id 1487165

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00–16:30
		E-post: svea.hovratt@dom.se www.svea.se		

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

H G har i första hand yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska ändra mark- och miljödomstolens dom och upphäva kommunens beslut att anta detaljplanen. Han har i andra hand yrkat att målet ska återförvisas till Mörbylånga kommun.

S E och **Ö J** har i första hand yrkat, som de får förstås, att Mark- och miljööverdomstolen ska ändra mark- och miljödomstolens dom och upphäva kommunens beslut att anta detaljplanen. De har i andra hand yrkat att målet ska återförvisas till Mörbylånga kommun.

A B, T K, P L, Y L R, E R, J R och **B Å** (A B m.fl.) har yrkat, som de får förstås, att Mark- och miljööverdomstolen ska undanröja mark- och miljödomstolens dom och återförvisa ärendet till Mörbylånga kommun för ytterligare utredning.

Mörbylånga kommun har motsatt sig ändring av mark- och miljödomstolens dom.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

H G, S E och **Ö J** samt **A B** m.fl. har till stöd för sin respektive talan anfört sammanfattningsvis följande:

Området är av riksintresse enligt 3 kap. 6 § miljöbalken och ska skyddas mot planerade åtgärder. Därför pågår även arbete med att skydda området genom att göra det till ett naturreservat. Området omfattas även av riksintresse för rörligt friluftsliv och obruten kust enligt 4 kap. 2 och 3 §§ miljöbalken. En del av området är även nyckelbiotop där det förekommer rödlistade arter.

I utkanten av fastigheten X flyter en bäck som innebär att det föreligger strandskydd om byggnadsplanen från 1956 upphävs. Bäckens är i grunden ett naturligt vattendrag som har korrigerats artificiellt i mindre delar. Frågan om det är en bäck med strandskydd eller ett dike utan strandskydd borde ha varit noggrant utredd innan

kommunfullmäktiges beslut. Under planarbetet har ordet bäck bytts ut mot dike. Det finns tecken på ett betydande vattenflöde i fåran. Det är inte fråga om ett avvattningsdike från åkermark utan det är ett naturligt vattendrag. Det är inte möjligt att planlägga området utan dispens från strandskyddet.

Boende längs med Bertil Palms väg och samfälligheten har motsatt sig vägdragningen. Anslutning av fler fastigheter till vägen kommer att innebära en ökad belastning på vägen med ökat slitage som följd, större kostnader för underhåll och sämre trafiksäkerhet. Utfarten från planområdet är inte utredd på ett tillfredsställande sätt. Vägen borde i stället dras österut till väg 964. Det är en betydligt kortare sträcka och en mer långsiktig lösning då fastigheter som planeras längs Isgärdevägen enkelt kan ansluta till denna väg i framtiden. Det finns också möjlighet att samordna anläggandet av en sådan väg med utbyggnaden av vatten och avlopp. Redan idag finns en skogsväg från planområdet österut till väg 964 som används av fastighetsägarna. Vägen fungerar också som cykel- och gångväg och används frekvent av kringboende som en väg ner till badplatserna.

Beslutsunderlaget innehåller brister då delar av länsstyrelsens samrådsyttrande inte finns med. Vidare har det företag som utfört miljökonsekvensbeskrivningen inte varit objektivt i sitt arbete, utan arbetet har påverkats av tjänstemän och exploatör. Företrädare för företaget har sagt till kommunen att ändra i planen från ordet bäck till dike.

Mörbylånga kommun har anfört i huvudsak följande:

Planområdet omfattas inte av riksintresse för naturvård eller kulturmiljövård, däremot mot av riksintresse för friluftslivet enligt 4 kap. 2 § miljöbalken som täcker hela kommunen. I planområdet finns också en liten del av en utpekad nyckelbiotop, som består av en lövskogslund och är 15,4 ha stor. Kommunens bedömning är att området kan tas i anspråk för bebyggelse med små eller måttliga konsekvenser på naturvärdena. Kommunen har även bedömt att planen inte påverkar riksintresset, då det nya området inte rör de mest attraktiva områdena för turism och friluftsliv på Öland eller påtagligt försämrar natur- och kulturvärden knutna till det stora kustnära lövskogsstråket.

Information om länsstyrelsens planer på att inrätta naturreservat på platsen kom in sent i planprocessen. Kommunen har grundat beslut i planprocessen på att planområdet sedan 1957 är detaljplanelagt för kvartersmark med ändamål barnkoloni och att planförslaget har stöd i gällande översiktsplan, där området är utpekade som utredningsområde för bostäder.

Det dike som passerar planområdet sträcker sig från väg 964, Linsänkevägen, och västerut inom detaljplanelagt område. Vattendraget är ett grävt dike med syfte att avvattna åkermarken i öster. Diket är rakt, med jämn bredd och utmed hela dikets sträckning finns en tydlig vall med massor från dikesgrävningen på dess södra sida. I norr finns en stenmur, varför det är troligt att samtliga massor lades söder om diket. Diket är inte utmärkt på Lantmäteriets topografiska karta. Diket har mycket varierande flöden och är periodvis helt torrlagt. Växtligheten i diket vittnar om att det för det mesta innehåller mycket lite vatten eller är helt torrlagt eftersom inga växter som trivs i vattenrika miljöer har etablerat sig i eller omkring diket. Kommunens bedömning är att diket inte omfattas av strandskydd. Dess vattenflöde är mycket litet och det ligger torrlagt stora delar av året. Diket bidrar vare sig till goda livsvillkor för växt- och djurliv eller har betydelse för allmänhetens friluftsliv i den mening som avses i strandskyddslagstiftningen.

Bertil Palms väg i väster är planlagd som väg i gällande detaljplan från 1957. Detaljplanen medger att Bertil Palms väg binds samman med övrigt vägnät i Stora Rör och löper utmed aktuellt planområdes västra gräns. Kommunala vatten- och spillvattenledningar finns i Bertil Palms väg. Det andra alternativet österut från planområdet innebär intrång på privatägd fastighet och ny anslutning till allmän statlig väg. Höjdskillnaderna skulle sannolikt innebära att ett större område av den privatägda fastigheten skulle behöva tas i anspråk och att omfattande masshantering skulle vara nödvändig. Vatten- och avloppsledningar finns utmed Bertil Palms väg så schaktning och avverkning för ledningarna skulle ändå behövas för att kunna ansluta planområdet till kommunalt vatten och spillvatten. Trafikverket är restriktivt med nya in- och utfarter på vägar där verket är vägghållare.

Det valda alternativet har bedömts som mer lämpligt i alla avseenden som tillfart till exploateringsområdet. Vägdragningen föreslås på befintlig väg. Planförslaget innebär en beräknad trafikökning om 28 fordonsrörelser per dygn. Jämfört med den trafikökning som skulle bli om kommunen genomförde gällande detaljplan från 1957 är ökningen ringa.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Mark- och miljööverdomstolen tar först ställning till frågan om vattendraget i planområdets norra del omfattas av strandskydd.

Strandskydd gäller vid havet och vid insjöar och vattendrag, se 7 kap. 13 § miljöbalken. Av 7 kap. 18 g § miljöbalken och 10 a § lagen (1998:811) om införande av miljöbalken följer att strandskydd inträder när en byggnadsplan ersätts av en detaljplan. Kommunen får i en detaljplan upphäva strandskyddet för ett område om det finns särskilda skäl för det och om intresset av att ta området i anspråk på det sätt som avses med planen väger tyngre än strandskyddsintresset (se 4 kap. 17 § plan- och bygglagen [2010:900], PBL). Om strandskyddet upphävs inom ett planområde följer av 4 kap. 33 § första stycket 4 PBL att planbeskrivningen ska innehålla en redovisning av skälen för upphävande av strandskyddet (se prop. 2009/10:170 del 1 s. 435).

Vad som avses med ordet vattendrag är inte definierat, men det följer av praxis att vattenförande bäckar är exempel på sådana vattendrag som omfattas av strandskydd, även om det tidvis är ont om vatten i dem (se rättsfallen MÖD 2008:36 och MÖD 2012:4). Beträffande markavvattningsdiken har Mark- och miljööverdomstolen uttalat att det inte är möjligt att göra några generella uttalanden i frågan om artificiella vattendrag ska omfattas av strandskyddet, liksom det inte alltid är möjligt att dra någon skarp gräns mellan naturliga och artificiella vattendrag. Bedömningen av om det är fråga om ett vattendrag som omfattas av strandskydd får i stället göras från fall till fall. Målet rörde ett grävt dike med tidvis mycket litet vattenflöde som hade anlagts enbart för att avvattna åkermark. Domstolen fann att diket inte omfattades av strandskydd (se Mark- och miljööverdomstolens dom den 11 juni 2015 i mål nr M 10756-14).

Till skillnad från förhållandena i det avgörandet är det i detta fall inte klarlagt huruvida vattendraget i planområdets norra del är artificiellt (t.ex. ett grävt markavvattningsdike), naturligt eller en blandning av dessa varianter. Domstolen noterar att vattendraget under planarbetets gång omväxlande benämns bäck respektive dike, innan kommunen slutligen bestämde sig för det senare. Även om vattendraget ingår i ett dikningsföretag anser domstolen att utredningen inte är tillräcklig för att medge slutsatsen att det är ett grävt markavvattningsdike. Mark- och miljööverdomstolen bedömer alltså att vattendraget – i brist på utredning som visar annat – omfattas av strandskydd.

Detaljplanen innebär att ny bebyggelse får uppföras inom strandskyddat område, vilket inte är tillåtet (se 7 kap. 15 § miljöbalken). Alltså måste strandskyddet upphävas för att detaljplanen ska kunna genomföras i denna del. Eftersom så inte skett finns det skäl att upphäva detaljplanen redan på denna grund. Det följer av 13 kap. 17 § PBL att beslutet att anta detaljplanen ska upphävas i sin helhet.

Vid denna utgång saknas det skäl att pröva övriga invändningar i målet.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsrådet Per Sundberg, tekniska rådet Ingrid Johansson, hovrättsrådet Margaretha Gistorp, tekniska rådet Börje Nordström och tf. hovrättsassessorn Anders Wallin, referent.

Föredragande har varit Ulrika Agerskans.

VÄXJÖ TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen
3:2

DOM
2018-04-13
meddelad i
Växjö

Mål nr P 4631-17

PARTER

Klagande

1. Atina Enterprises AB

Ombud: P R

2. A B

3. C E

4. S E

5. T E

6. H G

7. C H

8. C J

Dok.Id 425482

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 81 351 03 Växjö	Kungsgatan 8	0470-560 100 E-post: mmd.vaxjo@dom.se www.vaxjotingsratt.domstol.se	0470-253 46	måndag – fredag 08:00–16:00

9. Ö J

10. T K

11. P L

12. Linsänkan-Ispeudde samfällighetsförening

13. P L

14. Y L R

15. P P

16. J R

17. L R

18. K S

19. B Å

Motpart

Mörbylånga kommun
376 80 Mörbylånga

ÖVERKLAGAT BESLUT

Kommunfullmäktige i Mörbylånga kommuns beslut den 26 september 2017, § 139
i ärende nr 2017/000338 214, se bilaga 1

SAKEN

Detaljplan för fastigheten X i Mörbylånga kommun

DOMSLUT

1. Mark- och miljödomstolen avskriver målet från vidare handläggning, såvitt avser P L.
 2. Mark- och miljödomstolen avvisar överklagandena från C E, C J och T E.
 3. Mark- och miljödomstolen avslår överklagandena i övrigt.
-

BAKGRUND

Kommunfullmäktige i Mörbylånga kommun beslutade den 26 september 2017 att anta detaljplan för fastigheten X. Syftet med planen är att ändra ändamål från barnkoloni till bostad och möjliggöra byggnation av friliggande bostäder. Syftet är också att möjliggöra utbyggnad av VA-nätet för planområdet samt i framtiden för de fastigheter utefter Isgärdevägen som saknar kommunalt vatten och avlopp. Syftet är också att skydda naturmiljön och bevara sammanhängande områden med värdefulla träd samt skapa en grön korridor genom planområdet.

Beslutet har överklagats av Athina Enterprises AB, Linsänkan-Ispeudde samfällighetsförening samt ett antal enskilda till mark- och miljödomstolen.

YRKANDEN M.M.

Athina Enterprises AB (nedan bolaget) yrkar, så som det får förstås, att det överklagade beslutet ska upphävas samt anför i huvudsak följande.

Grunderna för bolagets överklagande är dels utebliven utredning av eventuellt strandskydd kring delvis kanaliserat naturligt vattendrag, dels att samfällid vägmark tagits in i planområdet utan hörande av ägarkretsen. Båda dessa förhållanden påverkar direkt verksamheten på bolagets fastighet Y.

Utebliven utredning av eventuellt strandskydd kring delvis kanaliserat naturligt vattendrag

Kommunen vidhåller i sin kommentar i granskningsutlåtandet standpunkten att vattendraget i planområdets norra gräns är ett grävt dike och att denna egenskap av dike i sig utesluter strandskydd. Inget avseende har fästs vid de domar och det material som framförts av J L och som bifogats bolagets yttrande under granskningsperioden. Enligt kommunens synsätt finns enbart motsatsförhållandet naturligt vattendrag kontra dike medan rättspraxis har en mer nyanserad syn där ett vattendrag kan gå i naturlig fåra eller i en kanalisation men fortfarande vara ett naturligt vattendrag beroende på hur flödet kommer in. Bolaget hänvisar härvid till Mark- och miljööverdomstolens avgörande den 11 juni 2015 i mål nr M 10756-14.

Bolaget menar att det rör sig om ett naturligt vattendrag med gott flöde som delvis kanaliserats.

Vattendraget går genom skog inom Y, som åsatts skyddsföreskrifter i den ännu icke antagna detaljplanen för Z, Y med flera. Länsstyrelsens strä-van är att denna skog ska ingå i det naturreservat som också berör planområdet i den mån den planen inte vinner laga kraft. Naturvärdena i den omgivning vatten-draget passerar genom X och Y bör motivera att frågan om strand-skydd för vattendraget bedöms med tonvikt mer på skyddsvärdena än på vattendra-gets bredd. Det kan konstateras att planområdets västra gräns ligger väl inom strandskyddsområde om 300 meters strandskydd återinträder då 1956 års bygg-nadsplan hävs.

Ett skydd för den ursprungliga naturen kring den stig som går på en bro över vattendraget vid planområdets västra gräns är utomordentligt viktigt för den hotell-verksamhet bolaget bedriver i närheten då naturupplevelser vid promenader i området ingår i det som gör hotellet attraktivt. Skogen i X har samma karaktär som den i ursprungsfastigheten Y. Båda fastigheterna ingick i betesmark som blivit bevuxen med ek och hassel. Vidare utgör stigen från Stora Rör fram till Bertil Palms väg en viktig sträcka för rekreation för såväl ortsbefolkning som tur-ism.

Samfällid vägmark intagen i planområdet utan hörande av ägarkretsen

Bolaget ifrågasätter även den formella hanteringen av inkluderingen av samfällid vägmark, W i detaljplanen och att del av den samfällida marken i detaljplanen åsatts användningen ”natur”. Ingen av de fastigheter i Isgärde och Böle som äger den samfällida vägmarken W har tillsänts beslutet att anta planen. Ägarfastigheter-na har inte heller tidigare underrättats om den pågående planläggningen. Därmed kan kommunen ha underlåtit att följa reglerna i plan- och bygglagen om beredning av detaljplan. Den nu aktuella rådighetsinskränkningen till förmån för enskild synes vidare strida mot ägandeskyddet i regeringsformen.

Bland ägarfastigheterna till W ingår Å, stamfastighet till Y och den därifrån avstyckade X. Den mark som W utgör kan inte både tjäna som vägmark och grön skyddszon vid västra gränsen av X. I den sextio år gamla befintliga byggnadsplanen över området är W utsatt som väg. Vägmarken bör exkluderas från planläggningen och erforderlig mark för ”grön zon” och natur tas ur exploateringsfastigheten. På så vis kan också en skyddszon av natur bibehållas öster om stigen vilket är av värde för naturupplevelsen för dem som nyttjar stigen.

Planbestämmelsen ”natur” för denna del av W synes enbart ägnad att möjliggöra en högre grad av exploatering av X. Om W ska brukas på detta vis bör samfälligheten upplösas, marken tillföras X och ersättning utges till delägarna varvid avseende bör fästas vid den vinstexploatören gör. Detta skulle emellertid beröva bolaget sin lagliga möjlighet att använda vägmarken som utfart från skogen inom Y. Tillgång till utfart för de skötselåtgärder som kommer att föras av bildandet av naturreservat för Y kräver möjlighet till passage.

Linsänkan-Ispeudde samfällighetsförening (nedan föreningen) yrkar, så som det får förstås, i första hand att det överklagade beslutet ska upphävas och i andra hand att målet återförvisas till kommunen och planprocessen göras om.

Till stöd för sina yrkanden anför föreningen i huvudsak följande.

Antagandebeslutet ska upphävas eftersom detaljplanens genomförande ökar redan befintliga och väl kända olägenheter och försämrar trafiksäkerheten ytterligare. Dessa effekter har inte utretts i planarbetet. Planen strider därmed mot bland annat 2 och 5 kap. plan- och bygglagen samt miljöbalken.

Föreningen har under de senaste tio åren flera gånger framfört att föreningen inte anser att båtomsområdet (upptagningsområdet till föreningens vägnät) ska utökas ytterligare. Föreningen vill som väghållare bevara områdets karaktär av vandrings- och cykelområde så långt det går, samt bevara den värdefulla natur och miljö som

området har. Det innebär inte att föreningen motsätter sig exploatering, bara att exploateringen bör ske med så liten ökning av biltrafiken som möjligt, till exempel genom att vägnätet tar biltrafiken kortast möjliga väg mellan fastighet och allmän väg.

Anslutningen till allmän väg borde i detta fall inte vara ett stort problem eftersom det bara är ett tiotal meter mellan planområdet och allmän väg. Det finns också flera praktiskt genomförbara lösningar som maximerar effektivitet och minimerar skador på kulturmiljö och natur, till exempel att anlägga vägen på mark som kommer att användas för att dra vatten och avlopp. Istället har kommunen valt ett alternativ som innebär att trafiken till och från planområdet leds över en 1000 meter lång vägsträcka.

Prioritering av effektivitet är i detta fall inte bara en utmärkt generell regel i trafikplanering, utan en nödvändighet ur säkerhetssynpunkt eftersom föreningens vägnät har mycket tät trafik till och från den allmänna badplatsen under sommarmånaderna. Därtill kommer trafiken från och till permanenta bostäder och fritidshus i området. All denna biltrafik blandas under sommarmånaderna med en snabbt växande gång- och cykeltrafik från närområdet (Stora Rör, Isgärde, Glömminge, Ryd) – på en smal grusväg.

I ett framtidsperspektiv har kommunen också angett att man har planer på att lägga en cykelled (Ölandsleden) på just den slinga som i planområdet ska användas som anslutning till allmän väg. Effekten av detta har inte utretts. Men även alldeles oavsett kommunens planer kommer cykeltrafiken från Ölandsleden att fortsätta öka, liksom biltrafiken till badet samt den lokala trafiken. Därmed kommer säkerheten på vägen att ytterligare försämrars samtidigt som störningarna ökar. Detta långsiktiga perspektiv på väg och trafik saknas helt i utredningen.

En ytterligare invändning mot planen är att den anslutning till allmän väg som planen anger inte uppfyller de krav på säkerhet som åtminstone bör ställas de månader som trafiken till och från badplatsen når sin topp. Här bör noteras att föreningen inte

disponerar marken upp till allmän väg. Det är alltså inte föreningens ansvar att åtgärda det faktum att planförslaget markant ökar den lokala trafiken på en väg som saknar trafiksäker anslutning till allmän väg. Kommunen har under handläggningen av planärendet inte tagit intryck av Vägverkets synpunkter på trafiksäkerheten vid anslutningen och inte heller kartlagt effekten av den ökning av trafiken som planen medför. Det har inte heller gjorts någon analys av helheten i trafikflödet över anslutningen, vare sig den ökning av den övriga trafiken på den allmänna vägen som skett på grund av andra trafikproblem i det allmänna vägnätet, eller den sammantagna ökningen av trafiken till och från allmän väg via den anslutning som ska användas från planområdet.

Det är en aning egendomligt att kommunen avfärdar dessa allvarliga säkerhets- och bullerproblem sommartid med att konstatera att årsgenomsnittet för trafikrörelser inte är särskilt högt.

Till detta kommer att kommunens förslag innebär ett allvarligt ingrepp i den natur- och kulturmiljö som föreningen under alla år har försökt värna, bland annat genom att vidmakthålla en traditionell grusväg utan asfaltering och utan onödiga ingrepp i naturen i övrigt. Naturvårdsvärden som också länsstyrelsen med all tydlighet framhåller. Föreningen efterlyste och påpekade i sin inlaga redan i oktober 2014, och därefter också vid direkt kontakt med kommunen att flera viktiga aspekter av planen behövde utredas ytterligare. Utredningar som inte blivit gjorda innan planen nu antagits. Antagandebeslutet baseras därmed inte på en tillräckligt grundlig utredning.

Sammanfattningsvis vill föreningen särskilt peka på att föreningens väg är hårt belastad under sommarmånaderna, med gångtrafik, cykeltrafik, trafik till och från fastigheterna, inklusive lantbruk och skogsfastigheter samt trafik till och från det kommunala badet och den privata båtklubben. Den aktuella detaljplanen innebär att den lokala trafikmängden till och från fastigheterna ökar med ungefär 20 % under sommarmånaderna. Mot bakgrund av de trafik- och säkerhetsproblem som föreningen redan har på vägen är inte den ökning av trafiken som detaljplanen medför försvarlig.

Föreningen kan konstatera att kommunen inte fullföljt sin skyldighet att utreda konsekvenserna av planen genom att (a) inte ha redovisat utredningar av alternativa lösningar för vägdragning, alternativ som skulle vara både effektivare och öka trafiksäkerheten. Kommunen har heller inte i planärendet (b) utrett effekter av ökade ljus- och bullerstörningar som redan idag är ett stort och för kommunen välkänt problem för några av de permanent boende. Vidare har kommunen inte (c) utrett hur trafiksäkerheten ska kunna garanteras när snabbt ökande gång-, cykel- och biltrafik möts på en liten grusväg. Kommunen har också valt att (d) helt bortse från att den väg som nu föreslås som genomfart för planområdet inte har en trafiksäker anslutning till allmän väg de månader trafikvolymen är hög. Kommunen har (e) inte heller utrett den framtida trafikutvecklingen och inte sett på trafikutvecklingen i sin helhet, vare sig inom det privata vägnätet som använder anslutningen till allmän väg eller på den allmänna vägens trafikutveckling. Kommunen har sammanfattningsvis inte genomfört beredningen av planen på ett sätt som rimligen bör förväntas och som åligger kommunen.

Föreningen kan också konstatera att sida nr 2 av föreningens inlägga i samrådsförfarandet (som omfattade 2 A4 sidor exklusive en bifogad utredning) daterad den 31 oktober 2014 inte kommit med i det slutliga underlaget, vilket gör att föreningen även tvingas överklaga den delen av handläggningen. Eftersom huvuddelen av föreningens argument och påpekanden därmed inte funnits tillgängliga i processen har en för genomförandet av planen viktig röst bortfallit. Detta har inte rättats, trots att föreningen påpekat felet skriftligt under det följande steget i planprocessen.

H G yrkar att mark- och miljödomstolen upphäver den antagna detalj-planen i sin helhet alternativt återförvisar ärendet till kommunen och anför i huvud-sak följande.

Alternativa vägsträckningar

Som framgår av detaljplanen har kommunen och exploitören valt att ansluta det nu detaljplanerade området till en mindre grusväg som ägs och förvaltas av Linsänkan-

Ispeudde samfällighetsförening. Grusvägen är utifrån sin nuvarande utformning mycket hårt belastad. Föreningen har vid detaljplanearbetet lämnat synpunkter om att vägen inte är lämplig för ytterligare trafik. Liknande synpunkter har lämnats av flera av de boende utmed grusvägen. Det kan konstateras att kommunen helt bortsett från dessa synpunkter då de inte utrett alternativa vägar. Det finns alternativa vägsträckningar som skulle innebära mindre utsläpp, mindre allmänhet som berörs av buller samt mindre påverkan på det område som idag är planerat som naturreservat. Den grusväg man vill ta i anspråk bör snarare betraktas som ett gångfartsområde på grund av den stora mängd cyklisterna och flanörer som rör sig där över sommaren. Det bör också noteras att de mer effektiva vägsträckningar som föreslås i detta överklagande ansluter mer trafiksäkert till allmän väg än detaljplanens.

Varför alternativa vägsträckningar inte är utredda vet han inte. Exploatörens släktingar är dock ägare till en del av de fastigheter som vägen då istället skulle passera. Det bör därför utredas om detta påverkat exploatören och kommunens beslut om att inte undersöka dessa alternativ. Om inte bör det i alla fall genomföras en utredning om inte dessa alternativ är bättre ur miljö- och allmänhetssynvinkel.

Det är kommunens skyldighet enligt 2 kap. 6 § 6 punkten plan- och bygglagen att detaljplanera på ett lämpligt vis utifrån trafikförsörjning och behov av en god trafikmiljö. Detta har man inte gjort.

Cykel- och promenadstråk samt säkerhetsaspekter

Det ska också noteras att Bertil Palms väg genom sedvänja idag är en väg som främst används för gångtrafikanter och cyklisterna. Det finns även kommunal planering som gör gällande att denna väg kommer bli del av den så kallade Ölandsleden som främjar just cyklisterna och gångtrafikanter. Genom kommunens agerande i denna detaljplan bryter man inte bara mot sina egna miljömål utan även mot det trafiksäkerhetsarbete som styrs av nollvisionen.

Enligt 2 kap. 5 § 5 punkten plan- och bygglagen ska även hänsyn tas till risken för olyckor. Genom aktuell vägsträckning har man bortsett från riskerna med att öka

trafiken på aktuell grusväg samt olycksrisken vid anslutning till allmän väg där sikt-förhållandena inte är tillfredsställande.

Ytterligare en punkt för domstolen att ta ställning till är om detaljplanerad väg-sträckning strider mot 2 kap. 6 a § vad avser buller. Det framgår inte i planen vilka konsekvenser trafikökningen skulle medföra vad avser buller och vägdamm. Således anförs att det bör genomföras en bullerutredning innan planen kan antas. Detta är inte gjort, trots påpekanden från boende och Trafikverket.

Det bör även noteras att exploatören och kommunen har för avsikt att anlägga sju nya fastigheter vid grusvägens slut. Det ska härvid poängteras att vid den delen av grusvägen där han själv äger fastighet (vid grusvägens slut) är det idag 9 stycken fastigheter som ligger direkt utmed grusvägen. Sju nya fastigheter skulle innebära nästan en fördubbling av trafik för dem. Att använda sig av begreppet ”mindre” och som i granskningsutlåtandet ”små till måttliga” förändringar är direkt vilseledande. Förändring enligt planen skulle förändra stadsbilden och naturområdet avsevärt. Vilka konsekvenser detta har för trafiksäkerhet, buller, vägdamm och naturpåverkan med mera är inte utrett. Det ligger på kommun och exploatör att utreda detta grundligt. Detta har man aktivt valt att inte göra, trots återkommande önskemål.

Karaktärsändringar och allmänna intressen

Som tidigare nämnts pågår i detta nu arbete med att omvandla fastigheten X samt ett stort omgivande område till naturreservat. Detta område går bland annat utmed den vägsträckning där man har för avsikt att kraftigt öka trafiktrycket. Detta känner kommunen till. Trots detta har man valt att anta detaljplanen utan hänsyn till statens pågående arbete. Som framgår av kommunens utredning har området ett stort värde för naturen på Öland. Genom att anta detaljplanen trots länsstyrelsens arbete med naturreservat, samt att exploatera i så pass stor omfattning som detaljplanen gäller (i förhållande till området), påverkar man naturen i alldeles för stor utsträckning. Detta kommer ha stor negativ påverkan för allmänheten och stor negativ inverkan på naturen. Med anledning av att länsstyrelsen har funnit området så pass värdefullt och känsligt att de planerar ett naturreservat där, är den miljökonsekvensbeskriv-

ning som genomförts inte tillräckligt noggrant utförd. Framförallt inte i förhållande till att den aktualiserades då kommunen själv kom fram till att det skulle innebära stora konsekvenser för miljön i området att anta detaljplanen. Domstolen ska ta ställning till om platsen för detaljplanen är lämplig för bebyggelse utifrån allmän synpunkt enligt 2 kap. 4 § plan- och bygglagen. Det bör också utredas om planen strider mot lagstiftarens mening vad avser 2 kap. 6 § 1 punkten plan- och bygglagen.

Enligt 2 kap. 1 § plan- och bygglagen ska det vid frågor enligt denna lag tas hänsyn till både allmänna och enskilda intressen. Mörbylånga kommun har inte tagit hänsyn till allmänheten runt om fastigheten X. Detta framgår inte minst genom den samrådsredogörelse som är upprättad. Att enbart svara med ”noteras” vid viktiga synpunkter och att inte utreda det kan inte anses vara tillräckligt, och inte heller uppfylla kravet på objektivitet. Domstolen ska pröva om kommunen uppfyllt kravet på objektivitet vid utformande och antagande av detaljplanen och om man tagit hänsyn till allmänhetens synpunkter på ett adekvat vis.

Domstolen ska också ta ställning till om aktuell detaljplan strider mot 2 kap. 2 och 4 §§ plan- och bygglagen. Det bör här noteras att länsstyrelsens rekommendation till kommunen är att avbryta detaljplanarbetet i väntan på vidare utredning om långsiktigt skydd. Domstolen ska även ta ställning till om aktuell detaljplan uppfyller de krav på varsamhet som gäller för att tillvarata och respektera befintliga karaktärsdrag i området.

Allmänt om vägen

Bertil Palms väg är idag en naturligt byggd väg som kan benämnas som skogsväg. Vägbeläggningen består av grus, vilket redan idag kräver ett relativt stort underhåll. Detta underhåll finansieras av föreningen. Föreningen har idag en noggrann kalkyl för dessa kostnader och de boende har klart och tydligt under granskningsperioden framfört att man inte önskar finansiera ytterligare förslitningsreparationer. I nu aktuellt fall har kommunen inte tydligt redogjort för vem som bekostar detta slitage och inte heller involverat förvaltaren av Bertil Palms väg i frågan. Ansvarsbiten

måste utredas innan planen antas. Istället har kommunen valt att bortse från föreningens synpunkter.

A B yrkar, så som det får förstås, att det överklagade beslutet ska upphävas och anför i huvudsak följande.

Hon är som ägare till fastigheten Å medlem i Linsänkan-Ispeudde samfällighetsförening. Den samfälliga vägen är idag en grusig smal väg som inte tål mer belastning och trafik. Bertil Palms väg är också flitigt använd för många som en förlängd promenad och cykelväg som bör tas hänsyn till. Hon förstår inte ur miljösynpunkt att bilar ska åka fem gånger så långt då det finns flera möjligheter till kortare väg från planområdet till allmän väg.

B Å yrkar, så som det får förstås, att det överklagade beslutet ska upphävas och anför i huvudsak följande.

Hon är som ägare till fastigheten Ö medlem i Linsänkan-Ispeudde samfällighetsförening.

Bertil Palms väg är idag en enkel smal väg utan möjlighet att mötas och särskilt sommartid med fotgängare, cyklister och lekande barn krävs det stor försiktighet. Naturen som alla är måna om uppskattas inte bara av dem som bor där. Många som cyklar och promenerar tar vägen Stora Rör – Ispeudde för dess unika natur. Skulle man belasta vägen med minst åtta fastigheter, deras bilar, besökande, hantverkare, post- och sopbilar med flera krävs stora förändringar på Bertil Palms väg. Hon undrar om man vet det totala priset för det. Ingrepp i känslig miljö kan inte värderas i pengar.

Att all trafik skulle köra hela Bertil Palms väg och Ispeuddevägen för att komma till Linsänkevägen måste ses som ett sämre alternativ, inte minst för miljön. Om istället den kortare sträckan för X till Linsänkevägen väljs, får de boende där dessutom närheten till småvägar, Bertil Palms väg, och kan därigenom ta sig till

Ispeudde och till den fina badviken som är välbesökt, men där det sommartid redan nu är problem med biltrafiken.

Många av de boende har fått bekosta vägen för att kunna bygga. För att värna om den fina miljön har alla varit måna om att sköta vägen. Vägsamfälligheten sköter underhållet året runt.

L R och **J R** yrkar, så som det får förstås, att det överklagade beslutet ska upphävas och anför i huvudsak följande.

Som de tidigare anfört anser de inte att väganslutningen till fastigheten via Bertil Palms väg är genomtänkt. Istället borde fastigheten få sin utfart mot östra sidan till Linsänkevägen. Det alternativet skulle innebära en rad fördelar för alla berörda och minska miljöpåverkan med kortare vägdragning och mindre störningar för ett stort antal närliggande fastigheter.

Kostnaderna för ökat vägunderhåll på Bertil Palms väg skulle stiga väsentligt med den beslutade lösningen. Kommunens plan för anslutning av VA till fastigheterna vid utfarten mot Linsänkevägen skulle kunna samordnas med vägbyggnationen för fastighetens utfart och därmed vara mycket kostnadseffektiv för såväl ägaren till fastigheten X som kommunen, samtidigt som slitaget på Bertil Palms väg inte ökar. En viktig fråga borde vara vem som tar kostnaden för ökat slitage på Bertil Palms väg i framtiden kopplat till ökad trafikintensitet från sju nya tomter.

Buller av nuvarande trafik som påverkar fastboende är redan idag ett problem, och med den lösning som nu beslutats ökar detta ytterligare. Tunga transporter i samband med byggnationen av de nya fastigheterna kräver dessutom åtgärder efter att skador som sannolikt uppstår på vägen under byggtiden.

Sammantaget är den beslutade väganslutningen via Bertil Palms väg olycklig då det finns en avsevärt bättre lösning med anslutning till Linsänkevägen ur såväl kostnadsaspekt på längre sikt, miljöhänsyn (mindre sträcka att köra fram till tomterna),

bullerhänsyn, olycksrisken på den smala vägen (Bertil Palms väg) och ökade kraven på ombyggnad med till exempel mötesplatser som kan komma att behövas för den ökade trafiken.

Y L R och **P L** samt **T K** yrkar, så som det får förstås, att det överklagade beslutet ska upphävas och anför i huvudsak följande.

Bertil Palms väg är idag en smal enskild väg med en kraftig S-kurva utan fri sikt. Vägen är så smal att det inte finns möjlighet för fordon att mötas. Att öka trafikbelastningen innebär stora problem och risker för fotgängare och lekande barn. Kostnaden för att uppgradera Bertil Palms väg för ökad trafik bör vida överstiga den kostnad det skulle innebära att dra anslutningsvägen till Linsänkevägen. Ytterligare en fördel med att dra vägen upp till Linsänkevägen borde vara att vägen och framdragningen av VA kan göras samtidigt, vilket är en kostnadsbesparing och ger möjlighet att ansluta övriga fastigheter längs Linsänkevägen som idag inte har kommunalt VA.

Från kommunens och Trafikverkets sida finns en uppfattning att Bertil Palms väg är en stor väg med hög bärighet och mycket trafik. I utlåtandet framgår att man tror att 40 fastigheter ligger längs Bertil Palms väg. Så är det inte. Det ligger 15 fastigheter längs vägen, varav 7 av dem ligger på den första fjärdedelen. Övriga ligger längs resterande $\frac{3}{4}$. Det betyder till exempel att sista fastigheten idag inte har någon övrig trafik. Att kommunen då anser att en ökning med 28 trafikrörelser/dygn (troligen många fler under sommaren) inte är att anses som en betydande ökning av trafiken kan de inte förstå och acceptera.

Bertil Palms väg är idag en del av det mycket omtyckta promenadstråket som går mellan Ispeudde och Stora Rör. Detta framgår också av de många inlägg som kommit mot förslaget från flanörer och cyklister. Många är de föräldrar med barn och barnvagnar som gärna utnyttjar detta unika kulturlandskap med de gamla historiska ekskogarna och dess hasselsnår, en unik naturupplevelse.

Ö J och C J samt S E och C E yrkar, så som det får förstås, att det överklagade beslutet ska upphävas och anför i huvudsak följande.

De motsätter sig att de föreslagna sju fastigheterna ska ha sin utfart på Bertil Palms väg och Ispeuddevägen.

Vägen är anpassad efter den trafik som är planerad i området. Vägen är dessutom smal och krokig, utan några mötesplatser förutom vid infarterna till de olika tomterna. Därför är det omöjligt att öka trafiken på denna väg med den trafik det skulle innebära med ytterligare sju fastigheter.

Anslutningsväg till dessa fastigheter måste lösas av exploatören och kommunen gemensamt. Samtidigt bör kommunen också lösa vatten- och avloppsanslutningar till området och upp till Linsänkevägen och längs med Isgärdevägen, som tidigare tagits beslut om i fullmäktige.

De vill samtidigt att ärende med dnr 2014/000116-214 E Bs fem tomter ska ha samma utfart sydost om X till Linsänkevägen.

Enligt detaljplanen ska den östra delen av W, väster om X, ges planbestämmelsen "Natur", vilket de motsätter sig som delägare i fastigheten Å, då denna del ska vara orörd.

Anslutningen till allmän väg berördes aldrig vid den bedömning som kommunen gjorde innan det positiva beskedet om möjligheten till framtida planbestämmelse om bostadsanvändning lämnades inför fastighetsbildningen av X år 1996. Tvärtom konstaterades i protokoll att vägfrågan inte utretts.

C H och P P yrkar i första hand att beslutet ändras så att det genom exploateringsavtal (eller på annat, juridiskt bindande sätt) säkerställs att olä-

genheter samt trafiksäkerhetsproblem vid Isgärde 4:19 avhjälpas genom kompenserande åtgärder. Dessa åtgärder ska samrådats med och godkännas av ägare till Isgärde 4:19. Planförslaget uppfyller annars inte det som följer av 2 kap. 9 § samt 2 kap. 5 § 3-5 punkten plan- och bygglagen.

I andra hand yrkar de att beslutet upphävs.

Till stöd för sina yrkanden anför de i huvudsak följande.

Beslutet ska upphävas eftersom genomförandet medför en påverkan som innebär fara för människors säkerhet och hälsa samt betydande olägenhet enligt 2 kap. 9 § och är i strid med 2 kap. 5 § 3-5 punkten plan- och bygglagen.

Ispeuddevägen, som passerar cirka tre meter från bostadshusets fasad på Isgärde 4:19 precis innan Bertil Palms väg tar sin början, är redan mycket tungt belastad av besöks trafik under vår, sommar och höst. Trafiken har kontinuerligt ökat sedan 80-talet från att vara i stort sett obefintlig till dagens maximala nivåer om över 1 000 st. fordonsrörelser per dag under högsäsong. Idag är situationen så allvarlig att trafikstörningarna uppfyller miljöbalkens olägenhetsdefinition, främst med avseende på buller, men även genom visuell störning och damning. Nuvarande trafikbelastning innebär även stora säkerhetsproblem då vägen inte är anpassad till trafikvolymerna, detta särskilt i vägskälet cirka sex meter från bostadshusets norra fasad där ytterligare trafik skulle vara förödande i det avseendet. Sommaren 2017 fick de ordna ett alternativt boende under hela juni, juli och augusti eftersom boendemiljön under den perioden är helt förstörd under rådande förhållanden. Detta har påtalats genom hela planprocessen.

Trafikökningen på områdets vägar har främst att göra med den kommunala badplatsen vid Borgmästarviken på Å som ständigt ökar i popularitet, men beror även på kontinuerligt utökad bostadsbebyggelse inom och utanför detaljplan.

All tillkommande trafik till och från planområdet kommer på samma sätt som nuvarande trafikflöde att passera tre meter från fasad då kommunen avser låta samfälligheten Isgärde GA:2 betjäna planområdet. Avståndet mellan vägen och övriga bostadshus i området är betydligt större. Inget annat bostadshus är heller utsatt för trafikflödena både till och från Bertil Palms väg (och i förlängningen planområdet) och Ispeuddevägens förlängning ned mot badplatsen.

Det kan alltså konstateras att en olägenhet enligt 9 kap. 3 § miljöbalken föreligger i och kring bostadshuset på Isgärde 4:19. Trafiksäkerheten är samtidigt, enligt ovan, under all kritik. Planförslagets genomförande ökar redan föreliggande olägenheter enligt miljöbalken och försämrar trafiksäkerheten ytterligare. Det går därför inte att tolka lagstiftningen på annat sätt än att planförslaget är i strid med 2 kap. 9 § och 2 kap. 5 § 3-5 punkten plan- och bygglagen. Deras bedömning är emellertid att detta kan avhjälpas genom att vidta kompensande åtgärder vid Isgärde 4:19.

Dessa åtgärder ska åtminstone utgöras av bullerplank, hårdgjord vägbana (idag grus) och permanenta farthinder. Det vore också ändamålsenligt att förskjuta vägbanan söder om vägskälet cirka 10 meter (eller mer) österut för att även minimera vibrationerna och det lågfrekventa bullret som fortplantar sig till byggnaden via mark, bland annat för att uppfylla rådande riktvärden för vägbuller samt Folkhälsomyndighetens allmänna råd om buller inomhus. Detta sker lämpligen genom att upprätta ett exploateringsavtal på samma sätt som redan gjorts i andra avseenden. Om detta ej görs, medför planförslaget en påverkan som innebär fara för människors säkerhet och hälsa samt betydande olägenhet och är därför i strid med 2 kap. 9 § plan- och bygglagen. Det kan även anses strida mot 2 kap. 5 § 3-5 punkten, bland annat eftersom vald trafiklösning är direkt olämplig utan att genomgripande åtgärder vidtas.

Det kan tyckas oskäligt att en enskild exploatör får ansvara för åtgärder som egentligen borde bekostas av den eller de juridiska personer som genom huvudmannskap för vägen eller i egenskap av verksamhetsutövare för badplatsen ansvarar för trafiken på Ispeuddevägen. Det är dock ett faktum att kommunen i planprocessen

helt negligerat rådande trafiksituation, vilket rimligtvis måste betyda att föreliggande planförslag inte kan komma till stånd utan att strida mot bestämmelserna i plan- och bygglagen.

K S yrkar, så som det får förstås, att det överklagade beslutet ska upphävas och anför i huvudsak följande.

Kommunen verkar helt bortse från de massiva invändningar av natur, miljö, historiska, lagliga, buller och trafikmässiga skäl som framförts mot att låta exploatören ansluta sin tillfartsväg till Bertil Palms väg. Hennes tidigare synpunkter har endast bemötts av planarkitekten i en gemensam kommentar.

Att nonchalera 28 nya fordonsrörelser/dygn på en enfilig grusväg som idag saknar mötesplatser, annat än infarter till andras fastigheter, är uppseendeväckande. Vägen måste breddas och sannolikt asfalteras för att klara trafikbelastningen. Vem bekostar detta?

Argumentet att lösningen med tillfartsväg söder om Linsänkan 2:1 till X inte är lämpligt på grund av att det är olämpligt med ytterligare en utfart till allmän statlig väg är mycket svagt. Det finns över 20 tillfarter på sträckan mellan Ispeuddevägen och Stora Rörbacken. En utfart till med goda siktmöjligheter utgör ingen trafikfara, bara ett smartare sätt att leda trafiken. Dessutom är det redan idag flera fastigheter som använder vägen som sin utfart.

Detaljplanen är i denna del så kortsiktigt tänkt. Isgärde 4:3 och Linsänkans mark söder om Linsänkan 2:1, kommer inom en tio års period att exploateras. Och vart ska den trafiken ta vägen? Över Bertil Palms väg?

Mark- och miljödomstolen har förelagt **K S** att ange varför hon ska anses ha rätt att överklaga det aktuella beslutet. Hon har med anledning härav bland annat anfört att hon är delägare i den samfälliga vägföreningen.

T E yrkar, så som det får förstås, att det överklagade beslutet ska upphävas och anför i huvudsak följande.

Hon har som närboende och ägare av fastigheten 4:46 under två års tid inventerat området i och kring fastigheten X. Området hyser ett stort antal rödlistade arter och fridlysta djur och växter. Hon anser att kommunen godtyckligt och utan hänsyn till artskyddsförordningen fattat beslutet att anta den aktuella detaljplanen.

Vidare har kommunen inte tagit hänsyn till alla de yttranden som på olika sätt talar mot exploatering, vilka alltjämt omfattar 7 villor. Många argument har framförts, som på sakliga grunder talar mot nyttan av en exploatering. Mörbylånga kommun har, detta till trots, valt att gynna en enskild medborgares vilja i strid mot dessa synpunkter och i strid mot allas vårt ansvar att skydda mångfalden av arter i naturen.

Hennes uppfattning är att artskyddet i detta fall borde tyngre än rätten för en enskild medborgare att bygga bostäder. Länsstyrelsens planerade naturskyddsområde bör fullföljas och exploateringsbeslutet rivas upp.

Mark- och miljödomstolen har förelagt T E att ange varför hon ska anses ha rätt att överklaga det aktuella beslutet, varvid hon anfört i huvudsak följande.

Hon bor på och äger fastigheten 4:46, vilken gränsar till Y, skifte 2, som tidigare också innefattade den nu aktuella fastigheten X. Grunden för hennes överklagande är dock inte relaterad till hennes geografiska närhet utan allmän och relaterad till områdets naturvärde.

Hon är aktiv styrelsemedlem i Stora Rörs intresseförening och har blivit ombedd av ett stort antal byinvånare, vilka liksom hon gör dagliga promenader i området, att beskriva artrikedomen i vad de populärt kallar "Vitsippeskogen". Det vill säga området i och omkring fastigheten X med avseende på förekomst av arter som faller under artskyddsförordningen (rödlistade arter) samt arter som är fridlysta.

Hon har sedan två år tillbaka gjort dagliga observationer i området, som på uppmaning av länsstyrelsen redovisats i Artportalen samt i olika bildsviter och listor till såväl kommunen som länsstyrelsen.

Hon anser att hennes rätt att överklaga motiveras av att hon i egenskap av styrelsemedlem i Stora Rörs intresseförening representerar dem som dagligen promenerar i området, samt att hennes geografiska närhet gjort det möjligt att observera och beskriva skogens höga naturvärden. Och att dessa observationer tillför ärendet nödvändig information.

Hon har även gjort ett tillägg till tidigare inlämnade skrivelser.

Mörbylånga kommun har i yttrande över klagandenas skrivelser anfört att kommunen inte har något ytterligare att tillföra i ärendet.

P L har lämnat in en skrivelse till Mörbylånga kommun, vilken tolkats som ett överklagande. P L har dock till mark- och miljödomstolen tydliggjort att hans avsikt inte varit att överklaga det aktuella beslutet.

DOMSKÄL

Avskrivning av överklagande

Med anledning av att P L anfört att han inte avsett att överklaga det aktuella beslutet, ska målet, såvitt avser honom, avskrivas från vidare handläggning.

Klagorätt

Av 22 § förvaltningslagen (1986:223) jämte 13 kap. 8 § plan- och bygglagen (2010:900), PBL, framgår att ett beslut får överklagas av den som beslutet angår, om det har gått honom emot och beslutet kan överklagas.

Enligt fast praxis anses beslut avseende detaljplan angå ägare till de fastigheter som ligger inom planområdet eller som gränsar direkt till detta. Även om en gata eller väg skiljer klagandens fastighet från planområdets gräns brukar rätt att överklaga

anses föreligga. Därutöver anses beslutet angå ägare till fastigheter i nära grannskap, om de är särskilt berörda med hänsyn till arten och omfattningen av den aktuella åtgärden, natur- eller trafikförhållandena på platsen med mera (Didón m.fl., Plan- och bygglagen, En kommentar (7 december 2017, Zeteo), kommentaren till 13 kap. 8 §).

Ytterligare en inskränkning i klagorätten är att ett beslut att anta, ändra eller upphäva en detaljplan eller områdesbestämmelser får överklagas endast av den som före utgången av granskningstiden skriftligen har framfört synpunkter som inte har blivit tillgodosedda (se 13 kap. 11 § PBL).

Mark- och miljödomstolen noterar att Tin Erikssons fastighet är belägen drygt 200 meter från planområdet. Hon kan, enligt domstolens mening, inte heller anses vara särskilt berörd av den aktuella planen av någon annan anledning. Vad T E anfört föranleder inte domstolen att göra någon annan bedömning. Hennes överklagande ska därför avvisas.

Varken C E eller C J har skriftligen framfört några synpunkter före utgången av granskningstiden. Även deras överklaganden ska därför avvisas.

Prövning av övriga överklaganden i sak

Tillämpliga bestämmelser

Mark- och miljödomstolen ska, när domstolen prövar ett överklagande av ett beslut att anta, ändra eller upphäva en detaljplan, endast pröva om det överklagade beslutet strider mot någon rättsregel på det sätt som klaganden har angett eller som framgår av omständigheterna. Om domstolen finner att beslutet strider mot en rättsregel, ska beslutet upphävas i sin helhet. Annars ska beslutet fastställas i sin helhet. Beslutet ska inte upphävas om det är uppenbart att felet saknar betydelse för avgörandet. Om kommunen har medgett det, får dock beslutet upphävas i en viss del eller ändras på annat sätt. (se 13 kap. 17 § PBL).

Enligt 1 kap. 2 § PBL är det en kommunal angelägenhet att planlägga användningen av mark och vatten.

Vid prövningen av frågor enligt denna lag ska, enligt 2 kap. 1 § PBL, hänsyn tas till både allmänna och enskilda intressen.

Planläggning enligt denna lag ska syfta till att mark- och vattenområden används för det eller de ändamål som områdena är mest lämpade för med hänsyn till beskaffenhet, läge och behov. Företräde ska ges åt sådan användning som från allmän synpunkt medför en god hushållning. Bestämmelserna om hushållning med mark- och vattenområden i 3 kap. och 4 kap. 1–8 §§ miljöbalken ska tillämpas (se 2 kap. 2 § PBL).

Av 2 kap. 4 § PBL framgår att vid planläggning enligt denna lag får mark tas i anspråk för att bebyggas endast om marken från allmän synpunkt är lämplig för ändamålet.

Enligt 2 kap. 5 § PBL ska vid planläggning enligt denna lag bebyggelse och byggnadsverk lokaliseras till mark som är lämpad för ändamålet bland annat med hänsyn till människors hälsa och säkerhet, möjligheterna att ordna trafik, möjligheterna att förebygga bullerstörningar, och risken för olyckor.

Bebyggelse och byggnadsverk ska utformas och placeras på den avsedda marken på ett sätt som är lämpligt bland annat med hänsyn till stads- och landskapsbilden, natur- och kulturvärdena på platsen och intresset av en god helhetsverkan, skydd mot trafikolyckor, trafikförsörjning och behovet av en god trafikmiljö (se 2 kap. 6 § PBL).

Planläggning av mark- och vattenområden enligt denna lag får, enligt 2 kap. 9 § PBL, inte ske så att den avsedda användningen eller byggnadsverket, skylten eller ljusanordningen kan medföra en sådan påverkan på grundvattnet eller omgivningen

i övrigt som innebär fara för människors hälsa och säkerhet eller betydande olägenhet på annat sätt.

Enligt 4 kap. 33 § PBL ska planbeskrivningen innehålla en redovisning av

1. planeringsförutsättningarna,
2. planens syfte,
3. hur planen är avsedd att genomföras,
4. de överväganden som har legat till grund för planens utformning med hänsyn till motstående intressen och planens konsekvenser, och
5. om planen avviker från översiktsplanen, på vilket sätt den i så fall gör det och skälen för avvikelsen.

Planbeskrivningen ska innehålla det illustrationsmaterial som behövs för att förstå planen.

Av redovisningen enligt första stycket 3 ska framgå de organisatoriska, tekniska, ekonomiska och fastighetsrättsliga åtgärder som behövs för att planen ska kunna genomföras på ett samordnat och ändamålsenligt sätt samt vilka konsekvenser dessa åtgärder får för fastighetsägarna och andra berörda. Vidare ska det framgå om kommunen avser att ingå exploateringsavtal eller genomföra markanvisningar, dessa avtals huvudsakliga innehåll och konsekvenserna av att planen helt eller delvis genomförs med stöd av ett eller flera sådana avtal.

Av 4 kap. 36 § PBL framgår att detaljplanen ska vara utformad med skälig hänsyn till befintliga bebyggelse-, äganderätts- och fastighetsförhållanden som kan inverka på planens genomförande.

Prövningsramen

Mark- och miljödomstolen vill inledningsvis klargöra att domstolen endast kan pröva vad som omfattas av det överklagade beslutet – det vill säga om beslutet att anta den aktuella detaljplanen ska upphävas eller ej. Domstolen kan alltså inte inom ramen för detta mål till exempel pröva olika utfartsalternativ i andra ärenden. Av

samma anledning kan inte heller Clara Hooglands och Peter Pallins förstahandsyrkande bifallas.

Klagandena har framfört flera olika grunder för varför det överklagade beslutet ska upphävas, bland annat att det föreligger brister i beslutsunderlaget, att det aktuella området bör skyddas mot åtgärder som kan skada naturmiljön samt att detaljplanen inte är utformad med skälig hänsyn till befintliga äganderätts- och fastighetsförhållanden.

Brister i beslutsunderlaget

Mark- och miljödomstolen kan konstatera att del av Linsänkan-Ispeudde samfällighetsförenings inlaga saknas i samrådsredogörelsen, men finns med i granskningsutlåtandet. Det kan även noteras att sidan 2 i länsstyrelsens samrådsyttrande från den 11 november 2014 helt saknas i underlaget. Länsstyrelsens synpunkter har dock kommit kommunen till del i samband med granskningen. Syftet med samrådet är att få fram ett så bra beslutsunderlag som möjligt och att ge möjlighet till insyn och påverkan. Mot den bakgrunden kan konstateras att det föreligger brister i beslutsunderlaget. De angivna bristerna kan dock inte anses vara så allvarliga att detaljplanen ska upphävas på den grunden.

Skador på naturmiljön

Det aktuella området omfattas av en *byggnadsplan* fastställd i mars 1957. Byggnadsplanen medger att området får användas för barnkoloni. Användningen medger en viss byggrätt.

I den kommunala *översiktsplanen*, ÖP 2014, är planområdet en del av ett område som föreslås bebyggas med bostäder. Området betecknas ”b1 – Linsänkevägen”.

Intill det aktuella planområdet sträcker sig ett område, från brofästet till Stora Rör som, enligt ÖP 2014, utgör ett kustnära lövskogsområde, n9, som består av framförallt ädellövsskog som domineras av ek i trädskiktet. De kustnära skogarna är, enligt ÖP 2014, prioriterade för sina höga natur- och upplevelsevärden. I samband med

eventuella exploateringar i kustnära skogar ska inventering alltid göras för att säkerställa bevarandet av befintliga naturvärden. Den nu aktuella detaljplanen är alltså belägen utanför det område som betecknas som n9.

I anslutning till framtagandet av detaljplanen har kommunen låtit utföra en naturvärdesinventering samt upprättat en miljökonsekvensbeskrivning och en skötselplan.

Av *naturvärdesinventeringen* framgår att hela planområdet klassats som ädellövskog med höga naturvärden. Skogsområdet som identifierats som naturvärde hör till Natura 2000-naturtypen Näringsrik ekskog, EU-kod 9160. Vid inventeringen mättes samtliga träd in med en stamdiameter på 4 dm eller mer, totalt 81 träd. 61 av dessa var ekar. Åldern för ekar med en stamdiameter på 4 dm beräknas vara 100 år. I området noteras även skogliga signalarter såsom blåsippa, bäckbräsma, murgröna, nästrot och tandrot. Områdets största värde består av den äldre ekskogen i ett klimatiskt gynnsamt läge nära Kalmarsund och har därmed liknande biologiska värde som det kustnära lövskogsområdet n9.

Av *miljökonsekvensbeskrivningen, MKB*, framgår att naturvärdena, enligt naturvärdesinventeringen, bedömts ha höga naturvärden (klass 2 i en fyrgradig skala där klass 1 utgör högsta klass). Lövskogen i planområdet har värdefulla strukturer för biologisk mångfald, främst med avseende på grövre och äldre ekar, men även tillgång på död ved och ett rikligt men igenväxande buskskikt med hassel och lövsly. Även om området inte är utpekad som Natura 2000-område så innehar det en naturtyp som, enligt MKBn, är prioriterad i hela Europa. I MKBn konstateras dock att planområdet ligger i kanten av det sammanhängande lövskogsområdet och är relativt litet i förhållande till hela området med samma typ av skogsmiljö. Ekskogar som den i planområdet, är värdefulla för att den flora och fauna som finns i Halltorps hage i framtiden ska kunna etablera sig på andra platser med liknande förutsättningar. Vidare framgår av MKBn att kvartersmarken inom planområdet inte bedöms utgöra någon kritisk barriär mellan värdefulla områden. Planområdet ligger i kanten av det större skogsstråk och bedöms inte ha någon nyckelroll som sprid-

ningsväg. De delområden som är avsatta som natur i detaljplanen har ett skydd och kommer att skötas enligt en skötselplan så att naturvärdena stärks. Skötseln av områdets naturmark bedöms kunna upprätthållas vilket innebär att många naturvärden kan bli kvar och får utvecklas så att biologisk mångfald gynnas. Antalet ekar kommer att minska men de äldsta och mest värdefulla ekarna sparas. För de träd som planeras att stå kvar inom kvartersmark och inom naturmark i plan kommer solinstrålningen att öka i och med planens genomförande. Potentialen för de träd som finns kvar bedöms kunna öka. Mängden blommande buskar i området ökar i och med skötselplanens åtgärder. Vid en samlad bedömning bedöms detaljplanen bidra till uppfyllelsen av det nationella miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö. För miljö kvalitetsmålen Levande skogar och Ett rikt växt- och djurliv bedöms planen både bidra till och motverka uppfyllelsen av dessa mål. Detaljplanen bedöms överensstämma med den gällande översiktsplanens intentioner och naturvärdena i området bedöms kunna gynnas i den riktning som pekats ut i länsstyrelsens naturvårdsprogram.

Det är uppenbart att naturvärdena inom det område som detaljplanen omfattar är höga, även om naturvärdena inte uppnår högsta klass. Av MKBn framgår samtidigt

- att området är relativt litet i förhållande till hela området med samma typ av skogsmiljö,
- att kvartersmarken inom planområdet inte bedöms utgöra någon kritisk barriär mellan värdefulla områden samt
- att de delområden som är avsatta som natur i detaljplanen har ett skydd och kommer att skötas enligt en skötselplan så att naturvärdena stärks. De grövsta ekarna som är belägna på kvartersmark skyddas härutöver genom krav på marklov för fällning.

Såsom framgår av MKBn medför detaljplanen att solinstrålningen på kvarstående ekar ökar samt att mängden blommande buskar i området ökar i och med skötselplanens åtgärder. Både en byggnation och en utebliven byggnation kommer att påverka områdets naturvärden. Ett genomförande av detaljplanen innebär att naturmarken minskar inom den aktuella fastigheten men på den naturmark som återstår

kan naturvärdena behållas och utvecklas. Eftersom det inte är möjligt att genom ett antagande av detaljplanen säkerställa att området sköts enligt skötselplanen (jämför Mark- och miljööverdomstolens dom den 20 juni 2012 i mål nr M 9438-11 samt dom den 7 september 2017 i mål nr P 6030-16) får kommunen i stället försäkra sig om att skötselplanen följs genom civilrättsliga avtal och vid behov tillsynsåtgärder enligt PBL. Det finns ingen anledning att betvivla kommunens avsikter i detta avseende. Den avvägning som kommunen gjort mellan intresset av att bebygga området och av att skydda värdefull natur ryms inom det handlingsutrymme som PBL ger kommunen.

Kommunen har ifråga om tillfarten till området bedömt tre olika alternativ, vilka kort redovisas i planbeskrivningen, och funnit att en angöring från en förlängning av Bertil Palms väg är att föredra. Det är också via den vägen som planfastigheten och ett antal bostadfastigheter idag angörs. Kommunens bedömning i den delen får anses rimlig. Det finns därför heller inte anledning att upphäva kommunens beslut att anta detaljplanen på den grunden.

Befintliga äganderätts- och fastighetsförhållanden

Bestämmelsen i 1 kap. 2 § PBL om att det är en kommunal angelägenhet att planlägga användningen av mark och vatten innebär att kommunen själv, inom vida ramar, har att avgöra hur marken ska disponeras samt hur miljön ska utformas i den egna kommunen. Stor vikt bör således tillmätas de lämplighetsbedömningar som kommunen företagit. Vid en överprövning av kommunens beslut om antagande av detaljplan bör beslutet upphävas endast om kommunen i sin bedömning gjort en felaktig avvägning mellan motstående enskilda intressen eller motstående enskilda och allmänna intressen, eller i de fall då kommunen har begått fel vid handläggningen av planärendet.

Vad gäller planläggningen av den samfällda vägen W som ”natur” finner mark- och miljödomstolen att den avvägning mellan motstående enskilda och allmänna intressen som kommunen gjort får anses rimlig. Det framgår inte heller av hand-

lingarna att det förekommit något formellt fel vid kommens handläggning i denna del. Det saknas därmed anledning att upphäva planen på den grunden.

Sammantaget har kommunen handlagt detaljplanen på ett tillfredsställande sätt och gjort rimliga avvägningar mellan allmänna och enskilda intressen. Detaljplanen får även anses vara utformad med skälig hänsyn till befintliga bebyggelse-, ägande-, rätts- och fastighetsförhållanden som kan inverka på planens genomförande. Kommunen har således inte överträtt sina befogenheter enligt PBL. Överklagandena ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (DV 427)

Överklagande senast den 4 maj 2018.

Lena Pettersson

Lars Fransson

I domstolens avgörande har deltagit tf. chefsrådmannen Lena Pettersson, ordförande, och tekniska rådet Lars Fransson.